

การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Received: 30 January 2021

Revised: 28 February 2021

Accepted: 25 December 2021

Published: 12 April 2022

กิตพร แสงพิรุณ*

รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์**

อังคิรสา แสงจำนงค์***

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

การศึกษากิจกรรม
การท่องเที่ยว;
การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์;
การส่งเสริม
การท่องเที่ยว

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้ และ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ เป็นงานวิจัยแบบผสมเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยว การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว มีอาหารของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2 วัน 1 คืน ร่วมกับคณะนักวิจัย ในการประเมินกิจกรรมท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ควรปรับปรุงด้านความพร้อมของชุมชน ด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบของบ้านพักแบบโฮมสเตย์ โดยกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ดีมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.66 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ติดต่อได้ที่: thira_s@live.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการบริการ (นานาชาติ) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ติดต่อได้ที่: rungleart@hotmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการบริการ (นานาชาติ) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ติดต่อได้ที่: teesusang@yahoo.com

คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.33 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.33 นักท่องเที่ยวให้ความสนใจการล่องเรือชมวิถีชีวิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.33 นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้านความต้องการต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน คือ การต้อนรับของคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) รองลงมา คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน และ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) และความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านจากกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89)

The Study of Creative Tourism Activities for Promoting the Rangchorake Canal Community in Sena District, Phranakhon Sri Ayutthaya Province

Received: 30 January 2021

Revised: 28 February 2021

Accepted: 25 December 2021

Published: 12 April 2022

Thiraporn Sangpiroon^{*}

Rungrapa Lertpatcharapong^{**}

Aunkrisa Sangchumnon^{***}

Research Article

Abstract

Keywords

study of activity

tourism;

creative tourism;

promoting tourism

The aims of this research are to 1) study of creative tourism activities in Rangchorakhe canal community, and 2) to propose a guideline for promoting tourism in Rangchorakhe canal community. The researchers used mixed method designs. In qualitative research, there were four instruments used: participatory observations, in-depth interviews, experiments on creative tourism activities, and evaluation of creative tourism activities. In quantitative research, a questionnaire for tourist's opinions on creative tourism activities was used as an instrument. The results of the research were found that the community had cultural and natural capitals appropriate for tourism. There is a unique local food. The community cooperates in organizing creative tourism activities 2 days 1 night with the research team. In evaluating tourism activities from experts, it was found that community readiness should be improved, cleanliness and orderliness of homestays. The tourism activities were good activities with the local characteristics that make tourists impressed. For the quantitative

^{*} Assistant Professor, Bachelor of Arts Program in tourism, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University, e-mail: thira_s@live.com

^{**} Assistant Professor, Bachelor of Arts Program Hospitality Management, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University, e-mail: rungleart@hotmail.com

^{***} Assistant Professor, Bachelor of Arts Program Hospitality Management, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University, e-mail: teesusang@yahoo.com

research, it was found that most of the tourists were female (60 percent), aged between 41 to 50 years old (46.66 percent), single (66.67 percent), with bachelor's degree (53.33 percent), in private companies (40.00 percent) and they have monthly income from 45,001 bath onwards (33.33 percent). Tourists were mostly interested in cruising lifestyle along the canal (53.33 percent). Tourists perceive the needs of the five components of creative tourism: welcoming of people in the community were the highest (mean 4.51), followed by tourism with sustainability in mind were high (mean 4.07), learning and participation in art, culture, way of life, wisdom, and local identity were high (mean 4.00), and engagement of tourists with homeowners from tourism activities were high (mean 3.89).

1. บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนนั้น มีแนวทางในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคธุรกิจบริการเพื่อการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2563) การพัฒนา “คน” เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เมื่อพัฒนาคนได้แล้ว จึงนำคนมาพัฒนาประเทศ นโยบายดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่น และนโยบายด้านการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมและพัฒนาคนในชุมชนได้ เพราะการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้และสร้างงานสร้างอาชีพ และนำมาพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นจึงใช้ “การท่องเที่ยว” เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนในการพัฒนากำลังคนให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 และยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังที่กล่าวมา โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงเป็นการสร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น โครงการสนับสนุนเมืองท่องเที่ยววิถีวิถี (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563) และชุมชนคลองรางจระเข้เป็นชุมชนที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวและให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2563) อีกทั้งชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว แต่ยังพบปัญหาด้านการจัดกิจกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน จึงนำมาซึ่งคำถามการวิจัยด้านการศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน จึงเป็นที่มาให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาชุมชนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ และนำไปสู่การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้
- 2) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

3. ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ชุมชนคลองรางจระเข้

ชุมชนคลองรางจระเข้เป็นชุมชนโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีอายุประมาณ 250 ปี จากหลักฐานการบันทึกการสร้างวัดรางจระเข้ใน พ.ศ. 2290 ชื่อ “รางจระเข้” มาจากลำรางบริเวณเว้าน้ำอยู่ตรงข้ามกับวัดเป็นที่อยู่อาศัยของจระเข้จำนวนมาก เนื่องจากมีความสงบร่มรื่น ต่อมา มีการตั้งบ้านเรือนชุมชนอยู่กันอย่างหนาแน่น จึงทำให้จระเข้ค่อยพยายายถิ่นที่อยู่ จำนวนจระเข้จึงลดลงและหมดไปจากชุมชน (ไทยตำบลดอทคอม, 2563) ชุมชนคลองรางจระเข้อยู่ในอำเภอสนา และอยู่ห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประมาณ 17 กิโลเมตร เป็นชุมชนด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่ พ.ศ. 2545 มีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์โดยได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ ด้วยชุมชนคลองรางจระเข้มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย สร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติเดินทางมา อีกทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ชุมชนคลองรางจระเข้เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับพักผ่อนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ได้เป็นอย่างดี เพราะมีโฮมสเตย์ไว้บริการนักท่องเที่ยว ตลอดระยะเวลาการมาพักยังชุมชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

4. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานการคำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชน

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559, น. 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีมาตรฐาน จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน คือการท่องเที่ยวโดยการบริหารจัดการของคนในชุมชน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับร่วมกัน ตลอดจนคำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน

4.2 หลักการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

คือเครื่องมือที่ช่วยจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยมีหลักการคือ ชุมชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยว สร้างความประทับใจ ยกย่องคุณภาพชีวิตให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังคงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม มีความเคารพ ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและเข้าใจศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิด ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่นและกระจายรายได้ไปสู่สาธารณประโยชน์ส่วนรวมของ ชุมชน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559, น. 4)

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงชุมชน หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมบริหารจัดการและ ร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เมื่อการท่องเที่ยวมาถึงชุมชนยังคงความเป็นอยู่ที่เป็นสุข ไม่เกิดผลเสียตามมาในชุมชน จึงจะถือว่าเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

4.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (อ้างถึงใน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556) ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กลมกลืนกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม และสัมพันธ์ กับประวัติศาสตร์ด้วยการเรียนรู้และการทดลองศึกษา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จริง

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2553, อ้างถึงในกรมการท่องเที่ยว, 2560, น. 11) ได้ ให้คำจำกัดความไว้ว่า เป็นกระบวนการ “การต่อยอด เพิ่มค่า หาจุดต่างโดยใช้ความคิดเชิง สร้างสรรค์” คือการต่อยอด เป็นการต่อยอดจากฐานทุนทางวัฒนธรรมและทางสังคมที่มีอยู่ของชุมชน การเพิ่มค่า เป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวบนอัตลักษณ์ของความเป็น ไทย และการหาจุดต่าง เป็นการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ โดยใช้ความ คิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

นาฬิกอดัตติก แสงสนิท (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2562) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนโดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของพื้นที่ จึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสไปท่องเที่ยว ทำกิจกรรม และใช้ชีวิตร่วมกันกับคนในชุมชน นักท่องเที่ยวจึงได้สัมผัสและเห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน โดยผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ทดลอง เรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้น

4.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560, น. 14) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมของชุมชน เป็นการเปิดมุมมอง โลกทัศน์ อีกทั้งเพิ่มพูนประสบการณ์ท่องเที่ยว โดยแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

1. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี
2. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานทางศิลปะและวัฒนธรรม
3. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต การดำรงชีวิต การประกอบสัมมาอาชีพ
4. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น งานสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
5. กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าของที่ระลึก

4.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มี 5 องค์ประกอบ (กรมการท่องเที่ยว, 2560, น. 21) อธิบายได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่มีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มีการวางแผนและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตามมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของนักท่องเที่ยวที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

3. ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการจัดบริการบ้านพัก ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้ทดลองทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ชุมชนจัดขึ้น อีกทั้งมีการต้อนรับ แสดงความเป็นมิตรไมตรี การให้ความช่วยเหลือ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้น และความเอาใจใส่ร่วมรับฟัง และให้ความร่วมมือกับชุมชน

4. การต้อนรับของคนในชุมชน เป็นการแสดงมิตรไมตรีของเจ้าของบ้านต่อนักท่องเที่ยว สร้างความเป็นกันเอง และสร้างความประทับใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยการเล่นเพลงกลองยาว การต้อนรับด้วยเครื่องดื่มน้ำสมุนไพรที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น

5. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจัดตามความสามารถและกำลังของคนในชุมชน เช่น การจัดการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ การบริการช่องสัญญาณการใช้อินเทอร์เน็ต การที่ชุมชนเปิดบ้านตนเองเป็นบ้านพักแบบโฮมสเตย์ จะอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกอบอุ่นใจและมีความปลอดภัย ในบ้านพักอาจมีกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น บ้านริมน้ำมีจัดกิจกรรมพายเรือ กิจกรรมว่ายน้ำในคลอง เป็นต้น

4.6 ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้นและมีประสบการณ์โดยตรงกับการลงมือปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ สร้างประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้ รูปแบบของประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นรูปแบบที่สร้างอยู่บนพื้นฐานที่ชุมชนมี และออกแบบเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

รูปแบบของประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ที่มา: สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ (2558, น. 48)

กิจกรรมพื้นฐานของชุมชน (Basis of activity of community)	รูปแบบของประสบการณ์ท่องเที่ยว (Type of Experience tourism)
การเรียนรู้ (Learning)	การอบรม (Workshops)
การชิม (Testing)	ประสบการณ์ (Experiences)
การเยี่ยมชม (Seeing)	เส้นทางท่องเที่ยว (Itineraries)
การซื้อสินค้า (Buying)	ห้องแสดงภาพ (Galleries), ร้านขายของ (Shop windows)

จากตารางที่ 1 แสดงรูปแบบของประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ และยังใช้รูปแบบของกิจกรรมในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการได้ กิจกรรมการชิมอาหาร นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัส ได้ลิ้มลองชิมอาหารของท้องถิ่น การชิมของนักท่องเที่ยวนำมาพร้อมกับการให้ความรู้ของคนในท้องถิ่นพร้อมๆ กับการลงมือปฏิบัติ จึงเป็นประสบการณ์โดยตรงที่นักท่องเที่ยวได้รับ และได้ฝึกทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในกิจกรรมการเยี่ยมชม

ชม จะมีการจัดการให้มีการเยี่ยมชมตามเส้นทาง เช่น เส้นทางทอผ้าไหมในกิจกรรมการซื้อสินค้า ปรับกิจกรรมดังกล่าวไปสู่รูปแบบประสบการณ์ของการเดินตามเกลเลอรี หรือการเยี่ยมชมตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำต่าง ๆ ได้ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558, น. 48)

ดังนั้น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเริ่มตั้งแต่การสาธิตสินค้าไปจนถึงการขายสินค้าของชุมชนให้นักท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบนี้ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในสินค้าและบริการของชุมชน เพราะได้เห็นคุณภาพ วิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำ จึงช่วยซื้อสินค้าของชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า การท่องเที่ยวในชุมชนทำให้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน โดยการท่องเที่ยวได้นำเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและศักยภาพของชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้วยพื้นที่คลองรางจะมีความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละชุมชนนั้นมีความแตกต่างกันไป นักท่องเที่ยวจึงได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมเป็นความสนุกสนานเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้เรียนรู้วิถีทำอาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนการเจียวก่อนนำเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนเอง การลงมือปฏิบัติกิจกรรมของนักท่องเที่ยวนำมาซึ่งความประทับใจ ตลอดจนการสร้างคุณค่าในตนเองที่ได้สร้างสรรค์ผลงานจนสำเร็จ นำไปสู่แนวทางการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจะเข้าได้ต่อไป

4.7 บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิ่นรัช ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) วิจัยเรื่อง *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง* ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งเป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมการสร้างสรรค เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหรือบริการ โดยความร่วมมือจากผู้ประกอบการและชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ประกอบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรม หรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้กับชุมชน

ห้าวหาญ ทวีแสง (2555) วิจัยเรื่อง *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษา ศูนย์กลางเศรษฐกิจนก เทศบาลนครยะลา* ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนมีศักยภาพและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำสมาคมกเขาชาวเสียงภาคใต้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด รองลงมา คือ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

ส่วนผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสี่ยงให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด รองลงมาคือการร่วมรับผลประโยชน์ การร่วมดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล 3) ภาพรวมของสิ่งกระตุ้นทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้ง 7 ด้าน มีผลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบุคลากร ราคา กระบวนการให้บริการ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ และการส่งเสริมการตลาด และ 4) การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรสร้างสรรค์บุคลากรอย่างมีคุณภาพเพิ่มมูลค่ามาตรฐานในระดับสากลได้

จงวอน และฮีซึก (Jongwon & Heeseok, 2015) วิจัยเรื่อง *กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศเกาหลี* เพื่อนำกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาช่วยกำหนดนโยบายในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ ผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องถึงการสนับสนุนธุรกิจร่วมทุนขนาดกลางของผู้ประกอบการ นำมาช่วยสร้างกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และมีผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของประเทศให้ดีขึ้น

วู, ลี และเจียน (Wu, Lee & Jian, 2017) วิจัยเรื่อง *การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนในหมู่บ้านไถหนาน ประเทศไต้หวัน* ผลการวิจัยพบว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพราะได้สัมผัส เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมจากชุมชนโดยตรง ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้มาพัฒนาชุมชน

5. ระเบียบวิธีวิจัย

5.1 ประเภทของงานวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมหรือแบบผสมวิธี (mixed method design) โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและเสริมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยทั้งสองแบบจะช่วยเสริมกันและทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ เนื่องจากได้คำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้มากยิ่งขึ้น

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย ตัวแทนของชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชุมชนที่ทำด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ และนักวิชาการภาครัฐในท้องถิ่น จำนวน 25 คน

ประชากรในงานวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทดลองปฏิบัติการนำเที่ยวตามเส้นทางที่ชุมชนร่วมกับคณะวิจัยจัดขึ้นในชุมชนคลองรางจะเข้ จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากงานวิจัยเป็นเชิงคุณภาพเป็นหลัก และในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคแบบสโนบอลล์ (snowball sampling) โดยอาศัยการแนะนำหน่วยตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างเดิมแนะนำต่อกัน กัน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัวหรือเริ่มซ้ำกัน (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2554)

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น คือ การเลือกตัวอย่างที่สามารถกำหนดและทราบได้ว่า แต่ละหน่วยประชากรมีโอกาสในการได้รับเลือกมาเป็นตัวอย่างได้เท่าใด ด้วยวิธีสุ่มแบบธรรมดา ซึ่งสามารถกำหนดและทราบได้ว่าแต่ละหน่วยตัวอย่างมีโอกาสได้รับเลือก (ณรงค์โพธิ์พฤษานันท์, 2551, น. 165) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างต่อการทดลองนำเที่ยวสำหรับงานวิจัยนี้จึงมีจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นจำนวนเฉพาะและเหมาะสมในการควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยตลอดการจัดกิจกรรมทดลองนำเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำผลมาใช้ประกอบกับการทำวิจัยต่อไป

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย แบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participatory observation) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) การทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism activity experiment) และการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (assessing creative tourism activities)

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าระดับความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ คือ ระดับ 5 มากที่สุด ระดับ 4 มาก ระดับ 3 ปานกลาง ระดับ 2 น้อย ระดับ 1 น้อยที่สุด

5.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทั้งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ใน

งานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ค่า IOC.) โดยได้มีการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และได้ค่า IOC. เป็น 0.66 - 1.00 แสดงถึงข้อคำถามมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ ก่อนนำไปใช้สอบถามนักท่องเที่ยวที่มาทดลองกิจกรรมท่องเที่ยวต่อไป

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือดังกล่าวในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณกับเครือข่ายบุคลากรในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในงานวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมโดยใช้แบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยว การทดลองกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกการสังเกต นำมาลงรหัสข้อมูลโดยกำหนดหัวข้อรหัสให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการแยกประเด็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ตามรหัสการจดบันทึก และรวบรวมนำมาเขียนบรรยายเป็นเชิงพรรณนา สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมจากแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมทดลองเส้นทางท่องเที่ยว จากนั้นนำมาจัดลงรหัสข้อมูลที่เตรียมไว้ กรอกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แปลผลการวิจัยในตาราง และสรุปผลเขียนอธิบายเป็นรายงานวิจัยต่อไป

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

6.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้

การศึกษาจากพื้นที่วิจัยในชุมชนคลองรางจระเข้ โดยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ มีอาหารท้องถิ่นเป็นลักษณะเฉพาะของภาคกลาง คือ น้ำพริกปลาทุ ดอกโสนผัดน้ำมัน ผัดสายบัวกุ้งสด ยำผักแพวพวยและขม ดอกโสน ชุมชนมีการกระจายบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อีกทั้งให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2 วัน 1 คืน ผลการประเมินกิจกรรมท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ชุมชนควรปรับปรุงด้านความพร้อมของชุมชน ความสะอาด และความเป็นระเบียบของบ้านพักแบบโฮมสเตย์ เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมในองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ทั้ง 5 ด้าน ดังที่กล่าวมา จึงจะนำมาซึ่งการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชน ผลการวิจัยยังพบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นำมาจัดอันดับ 1-5 แสดงผลการวิจัยได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

การจัดอันดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้ทดลองจัดให้กับนักท่องเที่ยว

อันดับที่	กิจกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1	การส่องเรือชมวิถีชีวิต	16	53.33
2	การปักดอกบัวนำไปถวายพระ	5	16.67
3	การปักค้างคินโฮมสเตย์	4	13.33
4	การสอนทำอาหารไทย/ ขนมไทย	3	10.00
5	การตักบาตรพระทางเรือ	2	6.67
รวม		30	100.00

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมการส่องเรือชมวิถีชีวิตเป็นอันดับ 1 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสนใจการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและธรรมชาติในชุมชนคลองรางจระเข้ นำมาซึ่งความสนใจใฝ่รู้ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดกับวิถีชีวิต อาชีพและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ตลอดจนอาหารการกิน จึงทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนต่อไป

6.2 การเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ด้วยการทดลองจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล แสดงผลการวิจัยดังนี้

พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมา มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 รองลงมา มีอายุน้อยกว่า 20 ปี และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีสถานภาพโสด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และสถานภาพสมรส จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี

จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีอาชีพเป็นเจ้าของบริษัทนำเข้า/ส่งออก/ ภัตตาคาร จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เป็นข้าราชการ และนักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และประกอบกิจการส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,001 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 30,001-45,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และมีรายได้ระหว่าง 15,001-30,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และมีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

สรุปผลการวิจัยได้ว่าส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 41-50 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,001 บาทขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงที่มีอายุและมีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีหน้าที่การงานมั่นคง มีรายได้ที่ดีแล้วจะใช้เวลาว่างไปกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งมีความสุขสงบและแตกต่างกับสังคมชาวเมืองโดยสิ้นเชิง

ในด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน 2) การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลป วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์/อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ 3) ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านจากกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การต้อนรับของคนในชุมชน และ 5) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

ข้อมูลความคิดเห็นด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ย (X)	แปลผล
การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน		
1.1 ชุมชนคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติโดยรอบของชุมชน	4.13	มาก
1.2 ชุมชนคำนึงถึงการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของชุมชน	4.20	มากที่สุด
1.3 ชุมชนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.96	มาก
1.4 ชุมชนคำนึงถึงการรักษาแม่น้ำลำคลองให้ใสสะอาด ปราศจากผักตบชวา	3.83	มาก
1.5 การจัดกิจกรรมชุมชนกระจายรายได้และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.26	มากที่สุด
สรุปผลรวมรายด้าน	4.07	มาก

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	แปลผล
การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์/อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่		
2.1 นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ศิลปะของชุมชน เช่น การสร้างพระพุทธรูปสมัยอยุธยาในวัดรางจระเข้	3.76	มาก
2.2 นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรม เช่น ประเพณี วัฒนธรรมการทำบุญ การตักบาตร	3.96	มาก
2.3 นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เช่น การใช้เรือในการสัญจร	4.30	มากที่สุด
2.4 นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เช่น การต่อเรือ การหาปลา	4.00	มาก
2.5 นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การทำขนมดอกโสน	4.00	มาก
สรุปรวมรายด้าน	4.00	มาก
ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านจากกิจกรรมการท่องเที่ยว		
3.1 ฐานที่ 1 นำชมวัดรางจระเข้โดยมัคคุเทศก์น้อย ถวายสังฆทานให้อาหารปลาที่วังมัจฉา	3.53	มาก
3.2 ฐานที่ 2 ฝึก ловлен ทำก๊วยเตี๋ยวเรือ	3.53	มาก
3.3 ฐานที่ 3 ล่องเรือชมวิถีชีวิต พับดอกบัวนำไปถวายพระฟังประวัติเรือนรสิงห์ที่วัดเกาะ	4.20	มากที่สุด
3.4 ฐานที่ 4 หัดทอดแห หัดพายเรือ	3.90	มาก
3.5 ฐานที่ 4 เก็บดอกโสน สาธิตการทำขนมดอกโสน	3.83	มาก
3.6 ฐานที่ 5 เก็บผักแพงพวย สาธิตการยำผักแพงพวย	3.76	มาก
3.7 ฐานที่ 6 สาธิตการทำไข่เค็มใบเตย	4.33	มากที่สุด
3.8 ฐานที่ 7 สาธิตการทำผลิตภัณฑ์อาหารจากใบเตยที่ได้จากงานวิจัย	4.06	มาก
สรุปรวมรายด้าน	3.89	มาก
การต้อนรับของคนในชุมชน		
4.1 ชุมชนแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ใส่เสื้อผ้าลายไทย ใส่อบ	4.46	มากที่สุด
4.2 ชุมชนให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยรอยยิ้มและอัธยาศัยไมตรี	4.70	มากที่สุด

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	แปลผล
4.3 ชุมชนใส่ใจและให้บริการนักท่องเที่ยว	4.46	มากที่สุด
4.4 ชุมชนแสดงความมีน้ำใจช่วยเหลือนักท่องเที่ยวโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์เป็นอย่างอื่น	4.43	มากที่สุด
สรุปรวมรายด้าน	4.51	มากที่สุด
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว		
5.1 ที่จอดรถของชุมชนมีเพียงพอ อยู่ในทำเลที่เหมาะสมและปลอดภัย	3.80	มาก
5.2 ห้องน้ำในโฮมสเตย์มีความสะอาด เพียงพอ และสะดวกในการใช้บริการ	3.80	มาก
5.3 โฮมสเตย์มีความสะอาด เพียงพอ เป็นระเบียบ และปลอดภัย	3.86	มาก
5.4 อาหารและเครื่องดื่มมีความอร่อย สะอาด เหมาะสมกับท้องถิ่น	4.26	มากที่สุด
5.5 ในโฮมสเตย์มีถึงขยะที่เพียงพอและเหมาะสม	3.63	มาก
5.6 มีวีดิทัศน์การท่องเที่ยวในชุมชน	4.00	มาก
สรุปรวมรายด้าน	3.89	มาก
สรุปรวมองค์ประกอบ	4.07	มาก

จากตารางที่ 4 สรุปรวมทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน รายด้านได้ดังนี้ ด้านที่ 1 การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเรื่องการจัดกิจกรรมชุมชนกระจายรายได้และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.26) และสรุปรวมรายด้านระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) ด้านที่ 2 การเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เช่น การใช้เรือในการสัญจรระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) และสรุปรวมรายด้านระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) ด้านที่ 3 ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านจากกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการทำฐานกิจกรรมที่ 6 สาธิตการทำไข่เค็มใบเตยระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) และสรุปรวมรายด้านระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) ด้านที่ 4 การต้อนรับของคนในชุมชน พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อชุมชนให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยรอยยิ้มและอัธยาศัยไมตรีระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.70) และสรุปรวมรายด้านระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) ด้านที่ 5 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่ออาหารและเครื่องดื่มมีความอร่อย สะอาด เหมาะสมกับท้องถิ่นระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.26) และสรุปรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้ และผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนได้ เพราะว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาจากความร่วมมือของชุมชน เพื่อชุมชน และมาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำมาซึ่งแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ให้มีและคงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

7. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้ ชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยว อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

การศึกษากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนคลองรางจระเข้นั้นเป็นการศึกษาถึงกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมบริหารจัดการ และรับผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวร่วมกันจึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของห้าวหาญ ทวีแสง (2555) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาศูนย์กลางเศรษฐกิจนก เทศบาลนครยะลา สอดคล้องกันในการศึกษาพื้นที่ของชุมชนและพบว่าชุมชนมีเอกลักษณ์และนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวได้ นำมาซึ่งการสร้างรายได้แก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวู, ลี และเจียน (Wu, Lee & Jian, 2017) ที่วิจัยเรื่องการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมชุมชน สอดคล้องกันคือ ศึกษาพื้นที่วัฒนธรรมของชุมชนและนำมาจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากกิจกรรม

การเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคลองรางจระเข้สอดคล้องกับงานวิจัยของจงวอน และฮีซึก (Jongwon & Heeseok, 2015) ที่วิจัยเรื่องกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศเกาหลี เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของนโยบายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศสอดคล้องกันในการใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีนซ์ ชินโซติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ที่วิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง สอดคล้องกันในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนที่มีรูปแบบสอดคล้องกับวิถีชนบทของชุมชน จึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนได้ อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ 1. การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน เพื่อคงความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชน 2. การ

ห้องเตี้ยที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น 3. ความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน ในการเข้าพักภายในชุมชน นักท่องเที่ยวจึงได้เรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่นและเกิดเป็นความประทับใจในการมาเที่ยว 4. การต้อนรับของคนในชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในชุมชน 5. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น เป็นการจัดการบริการที่ชุมชนมีให้และสร้างความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวตามความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยนี้นำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ชุมชนควรได้รับการปรับปรุงด้านความสะอาดของบ้านพักแบบโฮมสเตย์
2. ควรส่งเสริมความรู้และการเล่าเรื่องของชุมชนโดยชาวบ้านให้มากขึ้น
3. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการฟื้นฟูการตักบาตรพระทางเรือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำวิจัยด้านการพัฒนาทักษะการนำเสนอหรือเล่าเรื่องของชุมชนเป็นภาษาอังกฤษ
2. ทำวิจัยด้านคุณค่าของอาหารในท้องถิ่น

รายการอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Destination Management)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2563 จาก oic.go.th/fileweb/cabinfocenter3/drawer051/general/data0000/00000042.pdf.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *คลองรางจระเข้โฮมสเตย์*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2563 จาก thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/2568.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2554). *การสุ่มตัวอย่าง (Sampling)*. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2554 จาก <http://www.watpon.com/Elearning/res22.htm>.
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัย Research Methodology* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ส. เอเซียเพรส (1989).
- ไทยตำบลดอทคอม. (2563). *ข้อมูลตำบลรางจระเข้*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2563 จาก thaitambon.com/tambon/141209.
- นาฬิกาอดิศักดิ์ แสงสนิท. (2562). *นิยาม “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)*. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/creativetourism/531.html>.
- ปิ่นรัช ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง*. *วารสารศิลปากร*, 9(1), 250-268.
- ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2563). *การนำเสนอทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ปี 2563*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2563 จาก tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-2020/.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). *CBT การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2563 จาก thaihealthcommunity.org.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). *องค์ความรู้ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2563). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2563 จาก onwr.go.th/?page_id=4172.

- ห้าวหาญ ทวีแสง. (2555). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาศูนย์กลางเศรษฐกิจ
นก เทศบาลนครยะลา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว),
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2556). การท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2560 จาก [http://www.dasta.or.th/
creativetourism/article/155-notice3/.html](http://www.dasta.or.th/creativetourism/article/155-notice3/.html).
- Jongwon Lee, Heeseok Lee. (2015). *Deriving Strategic Priority of Policies for Creative
Tourism Industry in Korea using AHP*. Procedia Computer Science Elsevier B.V.,
479-484. Retrieved March 1, 2020, from www.sciencedirect.com.
- Wu Chen-Yi, Lee Chen-Jai and Jian Titan Bo-Xiu. (2017). Authenticity: Creative Tourism
and Large Variation of Community. *Athens Journal of Tourism*, 4(2), 125-146.
Retrieved March 14, 2020, from <https://doi.org/10.30958/ajt.4.2.3>.